

Огер К. А.

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»
Науковий керівник – Медведь О. В., канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики

СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ АВІАЦІЙНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Семантична деривація є способом створення нових позначень шляхом модифікації семантики слова. Поняття семантичної деривації охоплює цілу низку семантичних трансформацій, що включають зміну семантичного обсягу слова (розширення, звуження, зсув значення), різні види перенесення (метафоричні, метонімічні, функціональні), семантичну компресію.

Розглянемо більш детально види семантичної деривації авіаційних лексем англійської й української на прикладах:

Термінологізація: *Age* – заг. *the period of time smb has been alive or smth has existed* (тривалість життя людини, тварини, рослини) // ав. *any date of determination, the result of the number of days elapsed from the date of aircraft manufacture* (вік літака; строк служби ЛА). *Погоджуватися* – заг. *Брати до рук, на плечі і т. ін. від когось, або звідкись кого-, що-небудь* // ав. *приймати (ЛА після ремонту)*.

Детермінологізація: *Air-conditioner* – заг. *кондиціонер* // ав. *система кондиціонування (повітряного судна)*. *Бочка* – заг. *велика дерев'яна або металева циліндрична посудина опукла посередині, з двома плоскими днищами* // ав. *фігура пілотажу, поворот ЛА навколо поздовжньої осі на 360 ° та більше без зміни напрямку руху*.

Конверсія: *Bypass* – *перепуск, обвідна лінія; обвідний канал \ перепускати, обводити; шунтувати \ двоконтурний*. *Антенa* \ *повітряний; авіаційний*.

Семантична компресія (конденсація): *Afld* - *air + field* (аеродром). *Аеродинамічне гальмо* – *Aerobrake*.

Метафоризація: *Tail* – *хвіст (тварини) \ хвіст (літака) \ хвіст (комети)*. *Щока* – *людини \ щока (напр. замка шасі)*.

Для роботи над цим дослідженням усього було опрацьовано 246 авіаційних термінів. Серед них 175 англійських авіаційних термінів та 71 термін української мови. За результатами роботи було виявлено, що

найпоширенішим видом семантичної деривації авіаційних лексем англійської мови є термінологізація – 36% опрацьованих термінів. Друге місце посідає семантична конверсія, адже 29% термінів, які належать до цього виду деривації, було знайдено та опрацьовано. Спосіб детермінологізації є менш ефективним – 14%. Способи метафоризації та семантичної конденсації виявилися найменш популярними, усього 11% та 10% термінів було знайдено та опрацьовано.

Серед авіаційних лексем української мови можна виділити спосіб семантичної конверсії як один з найефективніших методів семантичної деривації – 34% термінів. На другому місці бачимо спосіб термінологізації – 24% термінів. Метафоризація ж виявляється не таким продуктивним видом семантичної деривації, як два попередніх, адже лише 16% термінів було знайдено та опрацьовано. Семантична конденсація постає приблизно на одному місці з метафоризацією, адже нами було опрацьовано лише 15% з усієї кількості досліджених термінів. Найменш популярним виявився спосіб деривації, у якому було опрацьовано усього 11% термінів.

Для виявлення способів перекладу було опрацьовано 102 терміни, які були взяті з англійських авіаційних словників та англійських статей авіаційної тематики. Таким чином, найпоширенішим виявився метод калькування – 41% опрацьованих термінів було перекладено саме таким способом. Не менш використовуваним методом був спосіб пошуку еквівалента в українській мові – 36%. Метод складання основ посідає третє місце, адже ним було перекладено 9% опрацьованих термінів. Найменш ефективними способами перекладу англійських авіаційних термінів українською мовою виявилися метод транскодування та описовий переклад – лише по 7% термінів були перекладені такими методами.